

управління, в системі управління підприємством інформація - це набір даних о функціонуванні підприємства, на основі яких приймаються економічно обумовлені рішення. Так на стадії розробки управлінських рішень і аналітичної діяльності велику роль грають можливості обробки обраної інформації. Проаналізовані і охарактеризовані управлінську і економічну інформацію. Управлінська інформація може включати в себе економічні, технологічні, соціальні, юридичні, демографічні і інші пов'язані види даних. Вказано, що різноманітністю управлінської інформації є економічна інформація, тобто економічні дані, що відображають через систему натуральних, трудових і ціннісних показників характер планової і фактичної виробничо-господарської діяльності, причинні зв'язки між системою управління і об'єктами управління. Представлено класифікація інформації по різних ознаках, в частині, управлінської інформації.

Ключові слова: Інформація, управління підприємством, управлінська інформація, економічна інформація.

Petkun Svetlana. The types and value of information in enterprise management. The article discusses the concept of "information" and its role in business management. It is noted that the information - a key element of any management functions, the enterprise management information system - a set of data on the operation of the business for which due to economic decision taken. So in development management solutions and analytical activities selected information processing capabilities play an important role. Analyzed and characterized the administrative and economic information. Management information may include economic, technological, social, legal, demographic and other related types of data. Indicated that management information is a kind of economic information, that the economic data reflecting through the natural, human nature and cost indicators planned and actual production and business activities, causal relationships between system administration and facilities management. Classification of information on various grounds, including management information.

Keywords: information, management, information management, economic information.

УДК 005.572:658

Євтушенко Н.О., к.е.н., доцент,
Державний університет
телекомунікацій

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «КОНСАЛТИНГОВА ВЗАЄМОДІЯ»

Розглянуто теоретичні основи консалтингу з позиції історичного пізнання та надано власну думку щодо суті цієї дефініції. Досліджено поняття «взаємодія» із застосуванням методології компаративного аналізу та розкрито її сутність з позиції різних наук (філософії, права, психології, соціології, економіки). Обґрунтовано основні риси щодо «взаємодії» з точки зору управління підприємством. За результатами дослідження сформовано авторське визначення поняття «консалтингова взаємодія», що є теоретичним базисом для створення наукової концепції у межах організаційно-економічного механізму.

Ключові слова: консалтинг, взаємодія, консалтингова взаємодія, взаємозв'язок, управління, підприємство.

© Євтушенко Н.О., 2017

Постановка проблеми. На сьогодні, в умовах нестабільності зовнішнього середовища в Україні відбувається жвава дискусія щодо теоретичних та методологічних положень, які застосовуються під час дослідження управління економічних та соціальних систем підприємств у стратегічній перспективі. У нашому випадку, актуальним є розгляд теоретичних засад щодо особливості створення дієвого взаємозв'язку між підприємствами України та консалтинговими компаніями з приводу формування механізму ефективного управління – консалтингова взаємодія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У західній економічній літературі, консалтинг розглядався вченими як один з ефективних інструментів управління інноваційною інфраструктурою. Істотний внесок у дослідження цього напрямку зробили М. Кубр, К. Макхем, В. Рів'єри, С. Джонсон, П. Блок, Р. Джентл, Г. Хенцлер, А. Саймон, Н. Кімбердей та ін. Теоретико-методична база консалтингу висвітлювалась сучасними закордонними вченими: М. Кіппінг, Ф. Уїкхем, М. Шарко, Э. Шейн, Д. Гейбл, Л. Грейнер, Е. Уткін, В. Алешнікова, А. Блинов, А. Блюмин, В. Зарянін, О. Камеліна, Г. Ліппіт, Г. Маринко, С. Мартін, К. Меррон, А. Посадський, Й. Пригожин, В. Рапопорт, О. Ткаченко, В. Ярмиш та ін. Вагомий внесок у розвиток консалтингу на ринку послуг було внесено вітчизняними вченими: Р. Вдовиченко, В. Верба, С. Гуткевич, Н. Грищенко, О. Довгий, С. Дунда, С. Козаченко, А. Краснейчук, В. Новицький, О. Трофімова, М. Федик, А. Якунічева та ін.

Питання щодо вирішення проблем регулювання взаємовідносин суб'єктів господарювання займалися видатні зарубіжні вчені: Р. Р. Коуз, Ф. Найт, Акофф, Д. Хакс, І. Ансофф, Ч. Бернанд, Дж. Гібсон, М. Портер, О. Уіл'ямсон та ін. Дослідженнями щодо сутності механізму взаємодії суб'єктів господарювання відповідно до політики партнерських відносин займалися українські науковці: М. Г. Чумаченко, О. В. Виноградова, І. П. Булеев, Т. В. Гринько, С. Ф. Покропівний, Г. О. Швиданенко та ін.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Однак, при всьому розмаїтті наукових доробок, розгляду сутності та змісту поняття «консалтингова взаємодія» у розрізі базових наук (філософії, права, психології, соціології, економіки) приділено недостатньо уваги. Крім того, потребують подальшого дослідження питання щодо формування теоретичних основ дефініції «консалтингова взаємодія» як стратегічного інструменту управління в межах організаційно-економічного механізму.

Мета статті. Аналіз сутності та змісту дефініцій «консалтинг» і «взаємодія» з позицій історичного й наукового підходів, із застосуванням методології компаративного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Визначення консалтингу походить від англійського слова «consulting», що означає «консультування, надання поради» [1, 2] і у вітчизняній літературі застосовується як «консалтинг» або «консультування», розгляд яких має дискусійний характер. Ряд науковців зазначають, що ці поняття різні за змістом: зокрема, консультування – це навчання і допомога порадами, а консалтинг – допомога у вирішенні проблем замовника, хоча принципової відмінності між даними термінами не вбачається [3, с. 6]. Незважаючи на це, вченими було встановлено, що «консалтинг» є складним та багатогранним поняттям, зміст якого трактується у більшості випадків у межах таких наукових підходів як експертний, сервісний, функціональний та процесний.

У сучасній науковій думці існують такі підходи щодо визначення суті консультування [4]:

- західні науковці Ф. Стіл, П. Блок пропонують позицію, коли консультант не відповідає за виконання змісту, процесу, структури завдання, лише допомагає виконавцям;
- автори наукових праць Е. Уткін, Л. Грейнер підкреслюють, що ефективним буде управлінське консультування, коли професійна служба допомагатиме замовнику, відповідно до контракту, виявляти і аналізувати управлінські проблеми, надаватиме рекомендації щодо їх вирішення, сприятиме, у разі виникнення необхідності, виконанню рішень;

– вітчизняні і західні науковці, такі як М. Кубра, Л. Грейнер, Е. Уткін, розглядають консультування як професійну службу і як метод, що забезпечує практичні поради і допомогу;

– науковці М. Кубра, А. Посадський, В. Верба, Т. Решетняк, В. Шарко, А. Пригожин виділяють управлінське консультування як один з видів консультування, яке спрямовано на надання допомоги з питань економіки і управління.

Окремі автори визначали взаємозв'язок між сутнісними характеристиками консалтингу зі специфічними рисами управлінської діяльності. Так відомий вітчизняний вчений в області вивчення теоретико-методологічних основ консалтингу В.А. Верба [5] відокремила у трактуванні сутності управлінського консультування як мінімум вісім груп дефініцій: 1) функція управління; 2) підсистема менеджменту; 3) різновид експертної допомоги в галузі управління; 4) метод удосконалення управління і розвитку організації; 5) механізм впровадження нововведень; 6) вид професійної діяльності; 7) форма підприємництва; 8) наукова діяльність. Інший вітчизняний дослідник М.Ф. Федик [6], який займався питаннями типологізації об'єктів консалтингу, умовно відокремив головні його риси, зокрема: 1) консалтинг з точки зору професійної діяльності (К. Макхем, Н. Токмакова); 2) консалтинг як підприємницька діяльність, що формує окрему індустрію (А. Посадський, В. Верба, Н. Решетняк); 3) консалтинг як комплексна послуга або сукупність послуг з діагностики та вирішення проблем організації (Л. Грейнер, Р. Метцгер).

На авторський погляд, для розуміння сутнісної характеристики багатогранного поняття «консалтинг» замало аналізувати зміст цього поняття у різні періоди економічного розвитку, визначати у його складі управлінські риси та розглядати в рамках наукових підходів. Доцільно дослідити історичні погляди змістовної трансформації цієї дефініції під впливом соціально-економічних змін як окремої країни так і глобалізаційних перетворень в межах світового ринку.

Проведемо історичний огляд консалтингу починаючи з 80-х років ХХ століття:

1) У період 1980 – 1990 рр. консалтинг розглядався як:

– різновид експертної допомоги керівникам організації в справі рішення задач перебудови управління у зовнішніх і внутрішніх умовах, які змінюються В.Щ. Рапопорт [7];

– діяльність і професія, допомога керівникам у рішенні їхніх проблем і у впровадженні досягнень науки і передового досвіду [8];

– послуги, що надаються незалежними і професійно підготовленими спеціалістами (консультантом або їхньою групою) із метою допомогти керівнику організації в діагностиці, аналізі та практичному рішенні управлінських і виробничих проблемах [9].

2) У період 1990 – 2000 рр. консалтинг це:

– діяльність щодо надання незалежних професійних послуг, що носять рекомендаційний характер та допомагають керівникам і організаціям реалізовувати організаційні цілі та задачі шляхом вирішення управлінських і ділових проблем, виявлення та використання нових можливостей, впровадження змін та навчання [10];

– консультативна служба, що працює за контрактом і надає послуги організаціям за допомогою спеціально підготовлених кваліфікованих співробітників, які допомагають організації-замовнику з'ясувати керівні проблеми, проаналізувати їх, пропонують рекомендації щодо вирішення зазначених проблем і сприяють, при необхідності, практичній реалізації прийнятих рішень Э.А. Уткін [11];

– підприємницька діяльність, яка здійснюється професійними консультантами й направлена на обслуговування потреб економіки й управління в консультаціях та інших видах професійних послуг [12].

3) Після 2000 року консалтинг визначається як:

– комплекс знань, пов'язаних з науковим пошуком, проведенням досліджень, постановкою експериментів з метою розширення наявних й одержання нових знань,

перевірки наукових гіпотез, установлення закономірностей, наукових узагальнень, наукового обґрунтування проектів для успішного розвитку організації [13];

– це процес, в межах якого зовнішній щодо підприємства фахівець ділиться своїми знаннями і досвідом щодо розробки концепції діяльності і стратегії розвитку виробництва, пошуку джерела фінансування для інвестиційних програм, визначення шляхів підвищення продуктивності, консультацій з набору персоналу тощо [14];

– науково-професійна діяльність зі створення інтелектуальних продуктів і надання незалежних професійних послуг, що призвані допомагати керівникам у реалізації організаційних цілей та завдань розвитку, шляхом вирішення управлінських і ділових проблем, виявлення та використання нових можливостей упровадження змін і навчання [15];

– узгоджений процес передачі необхідних і затребуваних знань (інформації) в певній предметній області від консультанта клієнту (фізичній або юридичній особі) з метою вирішення завдань клієнта (економічних, фінансових, соціальних, юридичних, правових, організаційних, виробничих, технічних, технологічних та ін.) [16].

За результатами дослідження з'ясувалося, що на початку 80-х рр. ХХ століття більш затребуваним був консалтинг з позиції управління, який характеризувався як висококваліфікована, експертна або професійна допомога. У період 90-х рр. ХХ століття консалтинг змінив свій вузький зміст, та став розглядатися як професійна діяльність щодо забезпечення підприємства-замовника спеціалізованим досвідом та методологією з приводу вирішення його проблем у рамках законодавчої бази. Вчені ХХІ століття характеризують поняття «консалтинг» як процес створення та передачі інтелектуальних продуктів або знань, професійних навичок, необхідних для розвитку бізнесу з метою підвищення його ефективності. Таким чином, історичний підхід дозволив прослідкувати процес трансформації дефініції «консалтинг» під впливом змін соціально-економічного розвитку, що спровокувало реалізацію процесів перетворення змістовного базису «консалтинг» (відповідно до виду діяльності) із допомоги (професійної або експертної) до процесу, у ході якого здійснюється створення інтелектуальних продуктів професійними консультантами.

Проведений аналіз теоретичних засад дефініції «консалтинг» припускає формування авторської думки до сутності цього поняття та розуміння його як узгодженого процесу створення професійними консультантами інтелектуальних продуктів з подальшою їх реалізацією у діяльності підприємств-замовників з метою налагодження організаційно-економічного механізму з точки зору забезпечення ефективності та підвищення рівня розвитку. Такий зміст зазначеного поняття передбачає особливості консалтингової діяльності щодо розробки концепцій, стратегій та програм розвитку.

В даних обставинах, з однієї сторони, надане визначення вдало підкреслює сутність консалтингу як процесу та є ширшим поняттям відносно допомоги або експертизи. З іншої, влучно робиться наголос на професійних знаннях консультантів, які в умовах постійних змін здатні якісно проводити процес консалтингу та надавати не тільки практичні рекомендації, а й здійснювати трансфер інноваційних технологій, що вплине на рівень розвитку та забезпечить ефективність функціонування у довгостроковій перспективі. Сформоване автором визначення розглядається як симбіоз між узгодженим з підприємством-замовником процесом та професійною діяльністю консультанта в межах існуючого організаційно-економічного механізму, який протягом періоду надання консалтингових послуг знаходиться у постійній взаємодії.

Взаємодія як предмет наукових пошуків завжди перебувала у полі зору дослідників. Тому на сторінках філософської, соціологічної, юридичної, психологічної та економічної літератури пропонується багато підходів до розуміння поняття взаємодії з урахуванням специфіки тієї сфери теорії та практики, де її застосовують. Розглянемо сутність дефініції «взаємодія» з позиції різних наук (філософії, права, психології, соціології, економіки, управління) та з'ясуємо належність основних рис цього поняття до управління підприємством.

Основою для загального розуміння поняття «взаємодія» є науковий підхід, в якому базовою основою є філософія. Л.Ф. Ільчєв зазначає, що взаємодія – це філософська категорія, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого. Взаємодія являє собою вид безпосередніх або опосередкованих зовнішніх або внутрішніх відносин, зв'язків [17, с. 80]. Поняття взаємодія знаходиться у взаємозв'язку з поняттям структури, що дозволяє сприймати взаємодію як інтегруючий фактор, за допомогою якого відбувається об'єднання окремих частин в певний тип цілісності. Вважається, що взаємодія має характеристику універсальності відповідно до рівнів буття, що дозволяє кожній із взаємодіючих сторін виступати причиною іншої, та бути одночасно наслідком зворотного впливу протилежної сторони.

Окрім філософського підходу наводиться безліч понятійних інтерпретацій терміна «взаємодія», наявних в наукових дослідженнях.

На сторінках юридичної літератури взаємодію у загальному вигляді, як правило, характеризують як універсальну форму руху, розвитку, яка визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної системи [18, с. 75]. На думку А.М. Авер'янова, взаємодію необхідно розуміти як динамічний зв'язок, у процесі якого змінюються один або всі пов'язані елементи [19, с. 3-4]. З правової точки зору взаємодія передбачає розробку, узгодження і прийняття нормативно-правових актів. Юридичний підхід до трактування поняття «взаємодія» суб'єктів господарювання базується на взаємоузгодженні законодавчого регулювання діяльності підприємства, його зв'язків і контактів між всіма учасниками процесу, а також обмін, який відбувається в діяльності підприємства на всіх рівнях співпраці.

Взаємодія (в психології) - процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість і зв'язок [20]. Багато уваги в рамках психології приділяється дослідженню співвідношень понять «спілкування» і «взаємодія», при чому існує три точки зору щодо цього питання. У дослідженнях А.А. Бодалева, Н.С. Дежнікової дані поняття використовуються як тотожні. Визначаючи категорію взаємодії як процес сприйняття та розуміння людиною людини і розмежовуючи поняття діяльності та міжособистісної взаємодії, А.А. Бодалев обґрунтовує специфіку кожного з них в умовах контакту, а поняття «спілкування» та «взаємодія» розглядає як синонімічні. С.В. Кудрявцева, М.І. Лисіна розглядають «взаємодію» як характеристику спілкування. Прибічники третього напрямку (Г.М. Андрєєва, А.А. Леонтєв, Б.Ф. Ломов та ін.) вважають, що спілкування безпосередньо забезпечує взаємодію [21, с. 5].

Сучасні соціологічні судження про природу соціальної взаємодії особистості виходять з основоположних принципів і поглядів на суспільство і суспільні процеси О. Конта, Е. Дюркгейма, К. Маркса, Ф. Енгельса, М. Вебера, Г. Зіммеля. «Соціальна взаємодія» у широкому розумінні трактується як «процес впливу індивідів, соціальних груп або спільнот один на одного в ході реалізації інтересів. У вузькому розумінні, соціальна взаємодія відображає погляди вчених відповідно до принципів та законів соціальних відносин. Так, В.Є. Кемеров розглядає соціальну взаємодію як процес впливу людей в їх спільному бутті [22]. Н.Л. Виноградова вважає, що «соціальна взаємодія - це спосіб існування соціального буття, який визначається діалогом суб'єктів і забезпечує єдність і гармонізацію соціальних структур, маючи кінцевою метою вироблення стратегії спільних дій особистостей, соціальних груп і спільнот» [23, с. 17]. Г.В. Осипов пише, що категорія взаємодії виражає характер і зміст відносин між людьми і соціальними групами як постійними носіями якісно різних видів діяльності, які розрізняються по соціальних позиціях (статусам) і ролям (функціям) [24, с. 128]. Е.А. Філімонова вивчає взаємодію як сутнісну характеристику культури. Ф.І. Розанов стверджує, що соціальна взаємодія «є однією з форм взаємодії в природі, носить об'єктивний причинно-наслідковий характер і є упорядкованою системою взаємовпливу соціальних елементів, що здійснюється за допомогою взаємодії специфічних носіїв соціального типу» [25, с. 12].

Відповідно до розгляду економічної взаємодії у широкому сенсі – це наявність внутрішньо необхідних, сталих і суттєвих причинно-наслідкових зв'язків, за яких одна із сторін є причиною зміни іншої, а та – наслідком зворотного впливу протидійної сторони, внаслідок чого відбувається економічний розвиток, виникають і функціонують економічні закони [26]. У вузькому сенсі, відповідно до наукових досліджень вчених, зокрема В.В. Апопія [27], сутність економічної взаємодії визначається як постійний взаємовплив залежних галузей, сфер, суб'єктів і наявність єдності відносин та зв'язків. При цьому, чинники впливу не можуть бути випадковими і рівнозначними. Економічний підхід до взаємодії базується на теорії загальної економічної рівноваги і міжнародної економічної інтеграції.

У межах діяльності підприємств, економічна взаємодія як взаємодія між суб'єктами господарювання розглядається як різновид управлінської взаємодії. Так, наприклад, І.В. Письменний вважає, взаємодія управлінська – це участь у спільній діяльності суб'єктів управління в процесі досягнення суспільно необхідних цілей. З точки зору Ю.Ф. Кравченка взаємодія як управлінське поняття можна розглядати як форму зв'язку елементів системи, за допомогою якої вони, взаємно доповнюючи один одного, створюють умови для успішного функціонування всієї системи в цілому. Причому необхідно мати на увазі, що взаємодія як управлінська категорія проявляється не тільки у внутрішньоорганізаційній діяльності системи, але й в зовнішніх її функціях [28, с. 500]. С.В. Ситнік наголошує на тому, що сутність управлінської взаємодії трактується неоднозначно. З одного боку вона за своїм змістом ширше ніж поняття «спільна діяльність». З іншого, – управлінська взаємодія розглядається як окремий випадок комунікативних процесів в організації [29]. Посилаючись на А.І. Пригожина, дослідник зазначає, що розрізняють такі моделі управлінської взаємодії: «суб'єкт – об'єктна» – переважно являє собою вплив керівника на підлеглих; «суб'єкт – суб'єктна» – більшою мірою заснована на міжособистісній взаємодії керівника і підлеглих.

Ґрунтовний аналіз тлумачень поняття «взаємодія», його змісту, які наведені у роботах з різних галузей знань, став базисом для власного усвідомлення необхідності узагальнення цієї інформації та формування зваженої системи суттєвих ознак поняття «*взаємодія суб'єктів господарювання*». З цієї позиції дефініцію «взаємодія суб'єктів господарювання» доцільно представляти з двох аспектів: соціально-психологічному та організаційно-економічному (управлінсько-економічному). Отже, на авторську думку «взаємодія суб'єктів господарювання» – це універсальна форма взаємозв'язку між підприємствами з приводу постійного соціально-психологічного взаємовпливу структурних елементів різних рівнів на систему управління з метою забезпечення механізму організаційно-економічного розвитку у довгостроковій перспективі.

Взаємодія суб'єктів господарювання належить до змістовної категорії, в якій вихідним моментом пояснення сутності цієї взаємодії є суттєві ознаки (рис) з точки зору управління, зокрема це:

- обов'язкова залежність сторін, єдність відносин та зв'язків у двох аспектах соціально-психологічних та організаційно-економічних;
- спільність інтересів, потреб і завдань суб'єктів господарювання;
- ресурсне забезпечення та висока ефективність функціонування суб'єктів господарювання.

Слід зазначити, що система суттєвих ознак є відкритою і припускає включення додаткових елементів у разі появи нових знань щодо взаємозв'язків між суб'єктами господарювання. Аналіз та синтез наведених рис дозволяють дійти висновку щодо доцільності розгляду взаємодії суб'єктів господарювання як перспективної форми сучасного взаємозв'язку, який утворюється між підприємствами з приводу не тільки соціально-економічних відносин, а є діями діалектичної єдності та взаємодії менеджерів підприємства і зовнішнього середовища (інших підприємств) з позиції соціально-психологічного та організаційно-економічного аспектів:

- встановити процес виникнення, функціонування й розвитку системи управління щодо двох процесів – вплив зовнішнього середовища на менеджерів підприємства, процес їх управління, а також зворотного зв'язку менеджерів на зовнішнє середовище;
- забезпечити безперервність функціонування суб'єктів господарювання;
- визначити та спланувати шляхи постійного удосконалення як менеджменту підприємства так і зовнішнього середовища, організаційно-економічного механізму їх взаємодії відповідно до розвитку у довгостроковій перспективі.

Виходячи з дослідження різноманітних поглядів на поняття «консалтинг» та «взаємодія суб'єктів господарювання» у межах організаційно-економічного механізму можливо сформулювати авторське визначення поняття «консалтингова взаємодія», яке запропоновано трактувати як професійний комунікативний процес між суб'єктами економічних відносин з приводу вирішення проблемних ситуацій підприємств-замовників консалтингових послуг відповідно до підвищення їх потенційних можливостей (фінансового, інформаційного та інтелектуального потенціалів) в сфері управління, функціонування та розвитку. Тоді основним каналом консалтингової взаємодії пропонується визначати сукупність учасників консалтингової взаємодії, які пов'язані формальними зв'язками з метою налагодження ефективної системи управління підприємств-замовників як за окремими бізнес процесами, так і в цілому за напрямками функціонування.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати власний погляд на сутність та зміст поняття «консалтингова взаємодія» як професійний комунікативний процес між суб'єктами економічних відносин з приводу вирішення проблемних ситуацій підприємств-замовників консалтингових послуг відповідно до підвищення їх потенційних можливостей (фінансового, інформаційного та інтелектуального потенціалів) в сфері управління, функціонування та розвитку. За даних обставин, консалтингову взаємодію між суб'єктами господарювання доцільно розглядати як стратегічний інструмент, що дасть змогу з однієї сторони орієнтувати менеджмент підприємств-замовників консалтингових послуг на загальні цілі та допомагати йому адаптуватися до постійних інноваційних перетворень відповідної галузі, розширяти можливості утримання його цільового ринку, з іншої – підвищувати ініціативу консультантів, забезпечувати відданість консалтингової діяльності, знаходити шляхи щодо полегшення спілкування у процесі консалтингової взаємодії між консалтинговою компанією та підприємством.

Список використаної літератури

1. *Бізнес: оксфордський толковий словарь; Англо-руський; Свыше 4000 понятий / за ред. И.М. Осадчої. – М.: Прогресс-Академия, 1995. – 747с. 179.*
2. *Кальна-Дубінюк Т.П. Словник-довідник з дорадництва / Т.П. Кальна-Дубінюк, Р.Я. Корінець, І.П. Кудінова, Л.Х. Рибак, А.С. Хвалінська – Львів: НВФ “Українські технології”, 2008. – 208 с.*
3. *Коростельов В.А. Управлінське консультування : навч. посібник / В. А. Коростельов. – К. : МАУП, 2003. – 104 с.*
4. *Вдовиченко Р.П. Управлінське консультування як консультаційна послуга / Р.П. Вдовиченко. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/user/Downloads/yakict_2011_2_3%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/yakict_2011_2_3%20(9).pdf)*
5. *Верба В.А. Становлення управлінського консультування як наукової дисципліни / В.А. Верба // Стратегія економічного розвитку : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 20/21. – С. 22-28*
6. *Федик М.Ф. Типологізація видів та об'єктів консалтингу в системі зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] / М.Ф. Федик // Вісник Дніпропетровського університету. – 2010. – Вип. 4 (3). – Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201043/166-172.pdf>*

7. Рапопорт В.Ш. Диагностика управления (практический опыт и рекомендации) / В.Ш. Рапопорт. – М. : Экономика, 1988. – 324 с.
8. Юксварав Р.К., Хабакук М.Я., Лейманн Я.А. Управленческое консультирование: теория и практика / Р.К. Юксварав, М.Я. Хабакук, Я.А. Лейманн. – М.: Экономика, 1988.
9. Прокопенко І. Управлінське консультивання як послуга / І.Прокопенко // Проблеми теорії управління. – М., 1988.
10. Управленческое консультирование. /Под ред. М.Кубра. В 2 т. – М.:Интерэксперт, 1992. – Т.1. 319 с.
11. Уткин Э.А. Консалтинг [Text] / Э. А. Уткин. - М. : Ассоциация авторов и издателей "ТАНДЕМ" : Изд-во ЭКМОС, 1998. - 256 с. – С. 4-13.
12. Посадський А.П., Основы консалтинга: пособие для преподавателей эконом и бизнес-дисциплин / А.П. Посадский. – М.: Высшая школа экономики, 1999. – 240 с.
13. Блинов А.О. Управленческий консалтинг корпоративных организаций [Text] : учеб. / А.О. Блинов, Г.Н. Бутырин, Е.В. Добренёва. - М. : ИНФРА-М, 2002. – 192 с.
14. Унінець-Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів - 2-ге вид., доп. і перероб. / В.П. Унінець-Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор. – К. : ЦУЛ, 2009. – 392 с.
15. Верба В.А. Управлінське консультивання розвитку підприємств : дис. док. економіч. наук : 08.00.04 / В.А. Верба. – Київ, 2012.
16. Блюмин А. М. Информационный консалтинг: Теория и практика консультирования ... консалтинг: Теория и практика консультирования: Учебник для бакалавров / А. М. Блюмин. - М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2013. – 364 с.
17. Философский энциклопедический словарь / г. ред. Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковальов, В.Г. Панов. – М.: Советская энциклопедия. – 1983. – 840 с. – С.80.
18. Юридический энциклопедический словарь / под ред. А. Я. Сухарева. – М. : Сов.энцикл., 1987. – 528 с.
19. Аверьянов А.Н. О природе взаимодействия / А.Н. Аверьянов. – М.: Знание, 1984. – 64 с.
20. Психологічний словник. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psychology.net.ru/dictionaries/psy.html>
21. Ярмач О.М. Поняття, сутність взаємодії та її роль у розвитку соціальної системи / ОМ. Ярмач //Право і безпека, 2006. - № 5. – С. 47.
22. Кемеров В. Е. Введение в социальную философию: Учебное пособие для вузов. – М.: Аспект-Пресс, 2005. – 216с.
23. Виноградова Н.Л. Социальное взаимодействие как объект философского анализа: дис. ... канд. филос. наук. – Волгоград, 1999. – 156с.
24. Социология. Основы общей теории : учеб. для вузов / отв. ред. акад. РАН Г.В. Осипов, действительный член РАЕН Л.Н. Москвичев. – М. : Норма, 2003. – 912 с
25. Розанов Ф.И. Социальное взаимодействие как информационный обмен: дисс. ... канд. филос. наук. – Новосибирск, 2010. – 143 с.
26. Економічний енциклопедичний словник – Режим доступу: <http://subject.com.ua/economic/slovník/1031.html>
27. Анопій В.В. Внутрішня торгівля та анк України: теорія і практика економічної взаємодії: дис... докт. екон.наук: 08.00.03 / В.В. Анопій. – Донецьк : 2008. – С. 44.
28. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. канд. юрид. наук Ю.Ф. Кравченка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.
29. Ситнік С.В. Комунікативний компонент в структурі управлінської взаємодії / С.В. Ситнік // Наука і освіта. – 2012. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NiO/2012_6/2/Sytn.htm.

Евтушенко Наталья Александровна. Компаративний аналіз поняття «консалтингове взаємодія». Розглянуті теоретичні основи консалтингу з позиції історичного пізнання і представлено власне мнение по цій дефініції. Досліджено поняття «взаємодія» з застосуванням методології порівняльного аналізу і розкрито його сутність з позиції різних наук (філософії, права, психології, соціології, економіки). Встановлені основні риси «взаємодія» з точки зору управління підприємством. По результатам дослідження сформульовано авторське визначення поняття «консалтингове взаємодія», яке є теоретичною основою для створення наукової концепції в межах організаційно-економічного механізму.

Ключові слова: консалтинг, взаємодія, консалтингова взаємодія, взаємозв'язок, управління, поняття, підприємство.

Yevtushenko Natalya. Comparative analysis of notion «interaction consulting». The theoretical foundations of consulting from the perspective of historical knowledge and provided author opinion on this definition. We studied the concept of "interaction" using the methodology of comparative analysis and discloses his essence from the perspective of different sciences (philosophy, law, psychology, sociology, economics). It was grounded established the main features of "interaction" from the point of view of business management. The study has been formed author's definition of the concept of notion «interaction consulting» which is the theoretical basis to build scientific concept in the framework of the organizational-economic mechanism.

Keywords: consulting, collaboration, interaction consulting, interrelation, management, notion, enterprise.

УДК 339.137.22/.25.003.12:621

Халімон Т.М., к.е.н.,
докторант кафедри менеджменту,
Державний університет
телекомунікацій

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СТІЙКОЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

В статті обґрунтовано науковий підхід до ідентифікації стійкої конкурентної позиції підприємства, уточнено конститутивні характеристики та ідентифікатори позиціонування й формування конкурентної карти підприємства в мінливому середовищі, визначено специфічні чинники, що формують стійку конкурентну позицію для окремого підприємства та етапи її проведення

Ключові слова: стійка конкурентна позиція підприємства, конкурентна карта, принципи та вимірники ідентифікації стійкої конкурентної позиції.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку економіки України дозволяють говорити про формування в ній повноцінного конкурентного середовища та розвитку конкурентних відносин на всіх рівнях господарювання. Оскільки конкурентна боротьба загострюється внаслідок інтенсифікації процесів інтеграції та глобалізації, то питання щодо досягнення й збереження стійкої конкурентної позиції дуже гостро стоїть на кожному підприємстві. Необхідність адаптації підприємства до зовнішніх умов, посилення